

2. Порпуліт О. О. Медійна буттєвість і тривожність підлітків в умовах війни: цифрова вразливість покоління Z. *Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Педагогіка і психологія*. 2025. Вип. 1 (5). С. 207–212.

3. Семеняко Ю. Культура медіа-споживання в сім'ї: сучасний стан дослідження проблеми. *Молодь і ринок*. 2016. № 11–12. С. 142–146.

Дарія Вознюк,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник – асистент
Мар'яна Марковська

ЖАНРОВІ ДОМІНАНТИ ДРАМИ С. ВИСПЯНСЬКОГО «ВЕСІЛЛЯ»

Драма Станіслава Виспянського «Весілля» є одним із найвищих досягнень польської літератури початку XX століття і належить до тих творів, у яких національна ідея поєднується з новаторськими художніми формами. Цей твір став справжнім символом духовного пробудження польського народу, який на межі століть шукав власну ідентичність і шлях до відновлення державності. «Весілля» вирізняється складною жанровою структурою, у якій поєдналися риси реалістичної побутової драми, поетичної символічної поеми, містичного видіння та національної алегорії. У цій поліфонії жанрів Виспянський зумів втілити багатовимірний образ польського суспільства, його мрій, страхів, ілюзій і прагнення до свободи.

Основою сюжету «Весілля» є реальна подія - шлюб відомого поета, представника інтелігенції, з селянкою, що символізує прагнення до єднання народу й інтелектуальної еліти. Події відбуваються у селі Броновиці поблизу Кракова, де відбувається справжнє весілля, яке водночас перетворюється на метафору польського національного життя. Реальні персонажі переплітаються з міфологічними та історичними постатями, які виходять із глибин колективної пам'яті нації. Ця подвійність - між побутовим і символічним, між реальністю і видінням - і визначає жанрову домінанту твору. Драма Виспянського не є просто соціальною картиною або алегорією, вона поєднує елементи реалістичного діалогу, ліричної патетики, символістської містики і народної дії [1, с. 55].

Перший план драми - реалістичний. Виспянський з великою точністю відтворює атмосферу народного весілля: пісні, танці, жарти, побутові діалоги, звичаї. Тут звучить жива мова селян і інтелігентів, відтворюється соціальний конфлікт між двома верствами, які прагнуть зближення, але не здатні його досягти. Інтелігенція захоплюється народом, ідеалізує його, бачить у ньому джерело сили та автентичності, проте не розуміє його глибинних потреб і психології. Селяни ж, у свою чергу, сприймають гостей з міста із певною підозрою й іронією. Таким чином, реалістична драма у «Весіллі» перетворюється на соціально-психологічне дослідження стану польського суспільства, у якому національна єдність залишається лише мрією [2, с. 40].

Другий план - символічний, який надає твору метафізичного виміру. Поступово у сценічну реальність проникають постаті з польської історії та народних легенд: Примара, Рицар, Гетьман, Сташець, Жид, Смерть, Вісник, Хоєт, Відьма, Гусар, а також селянин Шелега. Кожен із них є втіленням певного архетипу або національної ідеї. Через ці постаті Виспянський показує, що минуле не мертве — воно постійно присутнє у свідомості народу, визначає його сучасність і паралізує волю до дії. З'являючись на весіллі, ці привиди нагадують героям про втрачений шанс, про слабкість, що не дозволила здійснити мрію про незалежність. Таким чином, «Весілля» стає міфологізованою драмою-видінням, у якій реальне святкування перетворюється на духовний сеанс, де оживають історичні тіні. Цей символічний елемент додає твору поетичності, насичує глибокими образами, метафорами, алегоріями. У ньому звучить трагічний мотив — народ, який має велику історію і героїчне минуле, втратив здатність до єдності та боротьби. Кульмінаційним символом цього духовного паралічу стає поява постаті Золотого Рогу, який мав скликати народ до визвольного чину, але був загублений. Цей епізод несе потужну філософську ідею: Виспянський стверджує, що нація може втратити шанс на відродження не через зовнішніх ворогів, а через внутрішню слабкість, байдужість, нерішучість. Такий мотив робить «Весілля» трагедією не окремих людей, а цілого народу, який опинився між сном і дійсністю [3, с. 94].

Драматична структура твору поєднує елементи народної містерії та модерної символістської п'єси. Дія розгортається не за принципом класичного конфлікту, а як послідовність образів, настроїв, візій. Виспянський використовує засоби народного театру - пісню, ритм, обрядовість, повтори, але надає їм нового значення, перетворюючи на інструмент художнього узагальнення. Ритмічність реплік, поетична мова, використання символів надають твору епічної глибини. «Весілля» сприймається не лише як сценічна драма, а як поетична симфонія, де кожен образ має багатозначність.

У цьому поєднанні реалістичного, символічного й ліричного начал полягає жанрова домінанта драми - це своєрідна «національна поетична містерія». Виспянський створив нову форму, яка об'єднала елементи народного театру, символістської поеми та філософської притчі. Вона відображає складний духовний стан польського народу, що балансує між минулим і майбутнім, між ілюзією і пробудженням. Така форма дозволила авторові водночас показати побутову дійсність і вивести її на рівень універсальних символів [4, с. 77].

Особливістю жанрової побудови є її діалогічність: у творі немає єдиного головного героя, а кожен персонаж уособлює певну ідею, соціальний прошарок або моральну позицію. Це створює багатоголосся, у якому звучать голоси різних частин польського суспільства - інтелігенції, селянства, духовенства, митців, історичних постатей. У цьому поліфонічному звучанні відображено розкол нації, її духовну

дезорієнтацію, але й водночас прагнення до самоусвідомлення. Виспянський показує, що справжня трагедія полягає не у зовнішньому гнобленні, а у внутрішній бездіяльності, у нездатності перетворити слово на вчинок.

Отже, жанрові домінанти драми «Весілля» виявляються у поєднанні реалістичної побутової драми, символістської поеми і національної містерії. Саме ця синтетична природа робить твір унікальним, дозволяючи йому одночасно відображати конкретну історичну ситуацію і торкатися вічних питань духовності, свободи, пам'яті. Виспянський створив не просто сценічну п'єсу, а глибоку метафору польської душі, у якій реальність і видіння, минуле і сучасність, народ і інтелігенція зливаються в єдину драму національного буття. «Весілля» стало дзеркалом епохи, що поставило перед людиною і суспільством запитання про сенс історії, про силу волі та здатність до дії. Саме тому цей твір залишається актуальним і сьогодні, адже його художня форма і філософська глибина втілюють універсальний конфлікт між сном і пробудженням, між мрією і відповідальністю, між людською слабкістю і прагненням до свободи.

Список використаних джерел

- 1.Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури: Цикл лекцій. К.: ВД Д.Бураго, 2019. 620 с.
- 2.Хинчевська-Геннель Т. Україна – Польща у XVII столітті: разом чи окремо // Українсько-польські літературні контексти. Київські полоністичні студії. Том IV. К., 2003. С. 36 – 43.
- 3.Tomkowski J. Dzieje Literatury Polskiej. Warszawa : ŚwiatKsiążki, 2008.544 s.
- 4.Kopciński J. Wybudzanie. Dramat polski. Interpretacje. Warszawa : IBL Instytut Badań Literackich PAN, 2018. 390 s.

Vita Voronko,

vitaliivrn@gmail.com

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент,
доцент Світлана Бородіца

ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ МАСОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Масова література в сучасному письменницькому контексті перетворилася на важливий інструмент культурної рефлексії, що виходить за межі розважальної функції. Вона бере активну участь у формуванні колективної ідентичності, суспільної пам'яті та осмисленні національних процесів.

Проблема становлення масової української літератури є однією з актуальних у сучасному літературознавстві, оскільки вона стосується не лише художньо-естетичних процесів, а й соціокультурних, комунікативних і світоглядних аспектів розвитку українського суспільства.